

ERDÉLYI LAP

szetter Róbert urnak
tr. Budapest

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400, negyedévre 210, egy óra 70 lej. Magyarországon: Egész évre 50 P. félévre 25 P. negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.

Főmunkatárs
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Bulgária kosarat adott a kisantantnak

Titulescu továbbutazott Törökországba. — Boris és Károly királyok a legközelebbi időn belül találkoznak

Szófiából jelentik: Mint megírtuk, Musanoff, bolgár miniszterelnök a Titulescu üszteletére adott ebéden a Népszövetség alapelveihez való hűségben jelölte meg Bulgária külpolitikáját. Ezt a megjelölést a bolgár közélet minden tényezője úgy magyarázza, mint elhárító mozdulatot a kisantant meghívójára.

Titulescu szófiái látogatását egyébként erősen zavarták a dobrudzsai bolgár kisebbség újabb panaszai. Hasonlóan zavaróan hatottak — amint már tegnap is jelentettük — a bukaresti bolgár-ellenes tüntetések. Ezek miatt a megbeszélések meglehetősen hűvösen folytak le.

Musanoff és Titulescu tanácskozásairól különben a következő hivatalos közleményt adták ki:

„Musanoff és Titulescu három tanácskozást folytattak, megvizsgálván a két országot érdeklő kérdéseket, a barátságos viszony meg erősítésének szemügyre vételével. A külügyminiszterek folytatni fogják az eszmecserét Károly és Boris királyok találkozásakor, ami a legközelebb megvalósul.”

Szófiából jelentik: Boris bolgár király Titulescunak a Szent Sándor rend I. osztályu keresztjét adományozta.

Titulescu meleg udvarlással nyilatkozott Bulgáriáról a sajtó képviselői előtt.

Titulescu Szófiából való elutazása előtt fogadta a külföldi sajtó képviselőit, akiknek a következőket mondotta:

— Utazásom célja az volt, hogy közvetlen kapcsolatot létesítsek a bolgár állam vezetőivel és teljes őszinteséggel kifejtsem előttük Románia álláspontját a napirenden lévő nem-

zetközi kérdésekre vonatkozólag. Nem jöttem semmiféle küldetésben, — mint barát jöttem és a Bulgária iránt érzett barátságban megerősödve lávozom. Valóban meghatott a meleg fogadtatás, amelyben a bolgár kormány és nép engem részesített. Az az érzésem, hogy a két ország között tartós és gyümölcsözhető barátság létesíthető.

— Bulgária és Románia közötti függő kérdések nem nagyon égetők és nem kételkedem benne, hogy mindkét részről való jóakarattal és erőfeszítéssel kölcsönös megelégedésre szabályozhatók lesznek azok.

A török- és görögországi újáról ezt mondta Titulescu:

— Ankarába azért megyek, hogy barátsági szerződést írjak alá a török köztársasággal. Athénbe pedig baráti látogatás visz, hogy eszmecserét folytassak a görög vezető tényezőkkel.

Arra a kérdésre, hogy mit tud Boris és Károly királyok találkozásáról, ezt felelte Titulescu.

— Az az impresszióm, hogy ez a találkozás rövidesen meg lesz.

— S mik a bulgáriai utazásának praktikus eredményei? — kérdezték az újságírók.

— Az az egyszerű tény, — felelte Titulescu, — hogy itt látnak engem, már praktikus eredmény.

— S nem volt küldetése a kisantant részéről? — hangzott a további kérdés.

— Csak Románia nevében jöttem — felelte, majd így jellemezte Bulgáriát: — Olaszország napját, Svájc levegőjét és Románia külső képét láttam itt. Pedig ezt a három országot szeretem.

Két miniszter összekülönbözött a szélsőséges mozgalmak elleni eljárás fölött

A pénzügyminiszter Párizsba utazik a külföldi hitelezők kibékítésére

Bukarest. Saját tud. Az utóbbi napokban ismét konfliktus tört ki a kormány két tagja között, amelyet eddig még nem sikerült elsimítani. Több rendőrprefektura panaszkodott ugyanis a belügyminiszternek, hogy a múlt parlamenti ülészakban a szélsőséges mozgalmak megfékezésére hozott, úgynevezett „Mironescu-törvényt” nem lehet végrehajtani, mert az ügyészségek szabotálják azt.

Mironescu belügyminiszter megvizsgálta az ügyet és kiderült, hogy az ügyészségek Popovici Mihály igazságügyminiszter rendelkezésére szabotálják a belügyminiszter törvényét. Mironescu kérdőre vonta Popoviciut, mire a két miniszter annyira összekülönbözött, hogy a személyes viszony is megszakadt közöttük.

Vajda Sándor kormányelnök Kolozsvárra

való utazása előtt nagy erőfeszítéseket tett, hogy kibékítse a két ellenfelet, de Mironescu hajthatatlan maradt.

Bukarest. Saját tud. A francia kormány felajánlotta közvetítését Románia és a külföldi hitelezők között. E célból meghívta Madgearut, utazzék Párizsba s a tegnap esti miniszteri értekezleten el is határozták ezt a párizsi utazást.

A pénzügyminiszter azonban nem lép ott tárgyalásokba a külföldi hitelezőkkel, hanem csupán a francia kormánnyal. Ezzel igyekszik majd megérteni, hogy Románia egyfelől devizahiány miatt nem bírja teljes egészükben fizetni az esedékes részleteket, másfelől pedig belpolitikai nehézségek miatt a külföldi szakértők kinevezése keresztülvihetetlen.

Madgearu 8—10 napig marad Párizsban.

Gyermekvásár

Irta: Sulyok István dr.

A faluban, amelyről a történet szól, Csík megyének talán legszorgalmasabb és legbékésebb népe lakik. Az adót itt pontosabban fizetik, mint másutt, pedig pontatlanságot e tekintetben sehol sem tűrnek a csiki gyarmat könyörtelen hivatalnokai. A csendőrökkel sem volt ennek a népnek soha összetűzése. Az új tanoknak a kapzsi ügynökei hiába járnak errefelé. Itt dolgoznak s még szeretik egymást az emberek s a fegyelem, amit égi és földi dolgokban egyaránt megtartanak maguk között, olyan itt, mintha a természetnek volna át nem hágható törvénye.

Az Uristen azonban mindig a jó és hűs-bes fiait teszi a legjobban próbára.

Tudja már mindenki Erdélyben s azon túl is, hogy az új iskolaév küszöbéhez érkezvén az idő, országszerte, amerre magyarok laknak, minden megtörténik, hogy a magyar iskola küszöbét minél kevesebb gyermek lépje át. Ebben a faluban azonban, amelyről szólnunk, még a mindennél is több történet e „nagy nemzeti cél” érdekében.

Névelézés, paragrafusokon való lelketlen nyargalás s egyéb eszközök elérték azt, hogy a falu gyermekeregének egyharmada az állami iskolába kényszerüljön. Ez azonban nem volt elég. A felekezeti iskolának egyszerűen előírták azt a létszámot, amelynél többet felvenni nem szabad. Ennek az intézkedésnek a betartásáról pedig gondoskodott az a hatalom, amit a beiratási igazolványok kiadási joga az állami iskola igazgatójának a kezébe ad.

S elérkezett a nap, amikor a jegyzőkönyvekben és regiszterekben megkezdett küzdelem kint a terepen folytatódott. Amikor elindult a két menet: az egyik a magyarul tanító felekezeti iskolába, a másik az államnak az épületébe, ahol olyan nyelven akarják a leg-
elemibb ismereteket a gyermek fejébe verni, amelyet ott az iskolának a padjaiban hall először életében.

Azt szokták mondani, hogy az egyszerű falusi ember nem igen tesz különbséget iskola és iskola között s legszívesebben egyikbe se küldené el gyermekét, akinek jó hasznát vesszi a gazdaságában. Mondják ezt olyanok, akik maguk mindig a legkényelmesebb és legkönnyebben járható utat választják az életben.

A Székelyföldön a megpróbáltatásnak e napjaiban egyebet tapasztalhat ma mindenki, akinek a szeme azért van, hogy lásson vele. A füle pedig, hogy meghallja, ami körülötte történik.

(Ezekről az élettani alapismerefelekről azért kell mostanában olykor külön is beszélni, mert egyre többen vannak közöttünk, akik azt sem akarják meglátni, ami már szúrja ki a szemüket s a fülüket is szívesebben ráncigáltatják, semhogy a türelmetlenség és nyugtalanság dobogásának hallására használják.)

Ezek a csendes és munkásfalvak, ahol hosszú esztendők óta szótlanul tűri a nép a nyomórak, a mellőzetetésnek és a zaklatásnak a mindennapos gyakorlatát, ma sirástól, anyák zokogó panaszától hangosak. Kezüket

ördelve, keserű számonkéréssel állanak székely anyák az ő vérükből való egyházi vezetőik elé s könnyektől fulladozó hangon kérdik: „Mit vétett az én fiam, az én kicsi lányom, hogy nem járhat a magyar iskolába? Miért vagyunk mi rosszabbak, mint a mizik, a harmadik, a jalu nagyobbik fele? Miért büntetnek bennünket a hatóságok, amikor az adót pontosan fizetjük s minden egyéb kötelességet is híven teljesítünk...?”

Mit lehet felelni erre a panaszra, erre a sikoltásra, amely a megkínzott magyar kultúrának a testéből fakadt ki? Lehet-e egyáltalán józan ésszel megérteni azt a politikát, amelyik ma a nemzeti öntudatok csúcsponáján zaklatással, erőszakkal jobbagyokat akar szerezni magának szintiszta székely vidékek szívében?

Magas tanügyi állású férfiú mondotta tanuk előtt: az én apám annakidején, magyar időkben udvarolt s ajándékokkal kedveskedett a magyarul tanító állami iskola vezetőjének, hogy felvegyen engem is a sok jelentkező közül, mert az állami iskola akkor jobb volt, tisztább s rendesebb tanítás folyt benne, mint a felkezesi iskolákban. Az állami iskola

akkor a magasabb színvonalal, a jobb helyiséggel, a pontosabb tanítóval hódított, annak ellenére, hogy nem a gyermekek anyanyelvén, hanem az állam nyelvén tanított. Ugyanerre kell törekednünk nekünk is — mondotta végzetül s elítélte az ugrádozó, feljelentgető és fenyegető iskolaigazgatók módszereit.

Ezek azonban csak privát-igazságok. Ezek a tanfériak, akik négy szemközti beszélgetések rendén így nyilatkoznak, a hivatali íróasztaluk mellett ugyanezt csinálják. Csinálják, vagy engedik, hogy mások csinálhassák.

A valóság az, hogy ma az egész Székelyföldön a közrendre ügyelő csendőrség mellett éppen olyan szélágazó tanügyi rendőrség működik, amely azonban rend helyett mindenáron zavart és békétlenséget igyekszik keverni a százados felekezeti oktatás menetébe. Az iskolák ősi falai ostromokat állanak ma ki, mint hajdan a tatár portyázások idején. Mindenfelé szegyetlenjes gyermekvásár folyik. Az egyik faluban erőszakkal, hatósági intézkedésekkel, fenyegetésekkel ragadják el a gyer-

mekeket az anyáik nyelvén tanító iskolában, a másikkban kényszerű kötések történnek, amelyekben gyermekért gyermeket kapnak a lelkekre portyázó csapatok. Nehéz eldönteni, hogy a kettő közül melyik a megalázóbb, a visszatartóbb.

A jóhiszemű ember, aki nem akar mindent a gyűlölködésnek és harcos elfogultságnak a szemüvegén nézni, méltán kérdezheti: vajjon valóban lehetséges-e mindez?

Megtörténhetik-e mindez abban az országban, ahol a felelős tényezők egyetlen alkalmat sem mulasztanak el akár külföldön, akár benn az országban kínálkozik az, hogy hirdessék: a nemzetiségek tökéletes szabadságot élveznek, különösképpen a kultúra szent földjén!

Csak egyetlen székely faluba kell ma el látogatnunk, hogy meggyőződhessék bárki róla: ami hihetetlennek tűnhetik a józan mértékkel ítélő embernek a szemében, az ezen a megpróbált szerencsétlen földön mindennapos keserves valóság.

Ujra kijátszották a szatmári kisebbségi iskolákat

Szatmár város iskolaszéki bizottsága elutasította a kisebbségi iskolák törvényes segély iránti kérését

Szatmár. Saját tud. A szatmári kisebbségi iskolák fenntartó testületei évek óta folytatnak szívós harcot azért, hogy az iskolák törvényben biztosított államsegélyt megkaphassák. Szatmáron és a megyében egész történelme van már az iskolasegélykérdésnek. Evek óta kereszttűl soha egy banit nem kaptak a kisebbségi iskolák abból a közjövdelemből, amelyt a törvény kifejezetten a kisebbségi iskolák segélyezésére is kijelöl, ugyanakkor az állami iskolák mindig pontosan megkapták az őket megillető segélyeket.

A durva törvénytörés és jogfosztás után a Magyar Párt és az egyházi hatóságok küzdelme már csak arra irányult, hogy az illetékes hatóságok legalább a jövőben respektálják a törvényt.

A vármegyei iskolaszék már teljesítette a vármegyében lévő kisebbségi iskolák igénylését, csak a városi iskolákra nézve folyt továbbra is a huza-vona. Legutóbb a szatmári Magyar Párt úgy határozott, hogy amennyi-

ben az iskolaszék nem honorálja a törvényes igényeket, panaszát a Népszövetséghez viszi.

A párt főügyészének, Südy Tibor dr. városi tanácsosnak a közbenjárására azonban úgy látszott, hogy ezt az utolsó lépést el lehet kerülni. Demján Titu dr. polgármester ugyanis ígéretet tett, hogy a segélyezés ügyében az iskolaszékkel új határozatot hozat.

Az iskolaszék össze is ült újból, de határozatában a magyar kisebbségi iskolák segélyigényét ismét elutasította.

A határozat indokolásának az a része, amely a segélyt azért tagadja meg, mert a város által adott elégtelen hozzájárulásból a magyar iskoláknak nem jut segély, mélyseges csalódást okozott a magyarság körében a város vezetőségével szemben. Hiszen a város vezetősége ezt a hozzájárulást felemelhette volna legalább annyival, hogy szemszúrásból mutassa: nem akar nyílt törvénytörést. Ugyis a nagyobb lélekszámban itt élő kisebbségi polgárok fizették volna meg ezt is.

A nő

(Hindu legenda)
Írta: V. Dorosevics

Amikor a mindenható Magadéva megalkotta a gyönyörű Hindosztánt, lejött a földre, megnézni, minden rendben van-e és hogy maga is élvezze egy kicsit a földi szépséget.

A büszke, gögős pálmák alázkodva hajlottak meg Magadéva előtt, akinek tekintetétől kinyíltak a bódító illatú liliomok is.

Magadéva leszakított egy liliomszárat és beledobta azt a kék tengerbe. A szél felfodorozta a kristálytisztá vizet és fehér habjával elborította a szép virágot. Egy perc sem telt bele és ebből a habos csokorból megszületett a nő — gyönyörű, illatos, mint a liliom, könnyű, mint a szél, változatos, szeszélyes, mint a tenger hulláma, szép, mint a csillogó, fehér tengeri hab és olyan gyorsan muló hangulatu, mint ez a hab.

Kinyitotta nefelejtis szemét, mosolyogva nézte a kristálytisztá vizet, amikor megpillantotta magát a tenger tükrében. Boldogan kiáltott fel:

— Milyen gyönyörű vagyok!

Körülnézett és úgy mondta:

— És milyen szép ez a világ!

Kilépett a vízből a partra szárazon, — azóta minden nő szárazon uszik ki mindenből.

Láttára mindenfelé kinyíltak a virágok, az egekből millió kis kíváncsi szemek kandikáltak elő, a boldogságtól csillogva. Azóta ragyognak olyan fényesen a csillagok. Az esthajnal csillag irigykedve lobbant fel féltékenységében. Azért fénylik még ma is jobban, mint a többi csillagok.

A nő végigsétált a zöld erdőn, a harmatos

tisztásokon. Minden őbenne gyönyörködött, minden őt hallgatta. A nő megunt a nagy csendet és felkiáltott:

— Ó mindenható Magadéva, oly szépnek alkottál, hogy minden elcsodálkozik az én gyönyörűségemtől, de én nem hallom, nem tudom ezt a hódolatot.

Magadéva meghallgatta a panaszt és sok-sok madarat teremtett. Minden madár az ő dalában csak a nő szépségéről énekelt, aki mosolyogva hallgatta a hízogó szavakat, de egy nap mulva azt is megunt. Elszomorodott:

Ó mindenható Magadéva, mind énnekem és az én szépségemről énekel ez a sok madár, de mit ér ez a sok dal, ha nincs, aki engem átöljen.

Szavaira azonnal egy hajlékony, szép nagy kigyó csúszott lábai elé. Átfonta gyönyörű testét, majd a lábaihoz tekergett. A nő egy félnapig megelégedett volt, de aztán ujal követelt.

— Ha én igazán szép lennék, akkor találnék olyanokat, akik utánoznának engem! A fülemile csodás dalát is utánozza a rigó. Biztosan nem is vagyok olyan szép.

Magadéva teljesítette ezt a kívánságát is, teremtett egy olyan majmot, amely híven utánozta a nő minden mozdulatát. A nő boldog volt hat óráig, amikor hirtelen elsírta magát:

— Szép és gyönyörű vagyok, rólam énekelnek a madarak, megalázkodnak a lábaim előtt, ölelnek, hozzám simulnak, utánoznak, gyönyörködnek bennem, irigyelnek annyira, hogy már félni kezdek, nincsen, aki megvédjen engem.

Magadéva egy hatalmas oroszánt terem-

tett, amely féltékenyen vigyázott a nőre, hogy senki ne bántsa, hozzá ne nyuljon. Három óráig evvel is meg volt elégedve a nő, majd megint panaszkodni kezdett:

— Szép vagyok, szeretnek, becéznek, vigyáznak rám, de én senkit sem szeretetek. Nem bírom szeretni ezt az óriási ijesztő oroszánt, félek tőle és csak remegni tudok előtte.

Ebben apillanatban Magadéva parancsára a nő előtt egy szép kis kutya jelent meg.

— Milyen kedves kis állat — kiáltott fel örömmel a nő és simogatni, becézni kezdte a kutyát. — Nagyon szeretlek kutyuska.

Már mindene volt, semmit sem kérhetett többet, hiába gondolkozott rajta. Feldühösödött. Mérgében ráütött a kutyára, amely vonítva elszaladt. Egy bottal rácsapott az oroszánra is, az morogva huzódott el előle. Lábával rátaposott a kigyóra, amely sziszegve csúszott tovább. A majom elszaladt, a madarak tovarepültek, amikor rájuk kiabált.

— Ó én szerencsétlen, — kezdett sírni a nő, — szeretnek, dicsérnek, becéznek, amikor jókedvű vagyok, de mindenki elmenekül előlem, amikor mérges vagyok. Egyedül hagyunk, segíts rajtam mindenható Magadéva, most utoljára kérlek téged, adj nekem egy olyan lényt, amelyik nem fog elszaladni előlem, amikor mérges és rosszkedvű vagyok, amelyik köteles tűrni türelmesen minden szeszélyemet is!

Magadéva gondolkozott egy kicsit és így teremtette a nőnek — a férj!

Orosz eredetiből fordította:

T. M. és ifj. D. L.

Bojkott a németek ellen

Washington. A németek elleni bojkott az amerikai mindazokat az országokból jön mozgalmak.

A bojkottokra vonatkozóan...

(Berlin.)

hírú angol külügyi vezető test írt a németek elleni bojkott meg és a világhírű dányzámban...

Az ismételt metország eltekere lesz...

Németország...

déli szerv földi hamis vegyek. Kiadást úgy maguk testükben küzdölmek.

A kiáltás met Ipari és véség a küldetés Székesdalmi szövetség szervezete...

Hanza Szövetség és tengeri hadi bizottság. A zsidó bojkott bizottsága, reskedelmi...

Berlin. hírt röpitett német birodalmi szülőpota súlyos...

Berlin. megcáfoltja denciózus érkezett tekintetben...

Zaj

Három A fra...

Moszkva. nagy nyugalmat hozt Japán három hadsereg mandzsu...

A hadsereg azon több császár is készült.

Mint egészen káosz japán feszült.

A féltelmünk ha nem a letlenül rendesenre Szovjetnek pávban, aközörműben, hetik a h...

A szovjet ha a korn Aзиában dania. Ma kalma nyi...

Bojkott a német áruk ellen és a német gazdasági érde- keltségek védekezése

Washingtonból jelentik: Az amerikai szakszervezetek pénteken kimondták, hogy az amerikai munkások bojkottal sújtják mindazokat az árucikkeket, amelyek olyan országból jönnek, ahol tilos a szakszervezeti mozgalom.

A bojkott nyilvánvalóan a német árucik-
kekre vonatkozik.

Megindult az ellenpropaganda.

(Berlin.) A Spectator néven ismert világhírű angol publicista „Németország ébredése külföldi szemmel nézve” tárgyilagos ismertetést írt a német állapotokról. Ezt az ismertetést Genfben négy világnyelven jelentették meg és a világ minden részében milliós példányszámban terjesztik.

Az ismertetés alkalmas arra, hogy a Németország elleni rágalomhadjáratot kellő értékére leszállítsa.

Németország legnagyobb ipari és kereskedelmi szervezetei összeállottak, hogy a külföldi hamis hírlélek ellen a küzdelmet fölvegyék. Kiáltványt bocsátottak ki, amelyben úgy maguk részére, mint minden összeköttetésükben köteleességül mondták ki ezt a küzdelmet.

A kiáltvány aláírói a következők: A Német Ipari és Kereskedelmi Gyűlés, a Népszövetség a külföldi németek részére, a Külföldi Németek Szövetsége, a Bankvezetőségek Birodalmi szövetsége, a Német Bankok és Bank-szervezetek Központi Szövetsége, Az Ipar és Hanza Szövetsége, A német nagykereskedelem és tengeri kereskedelem birodalmi vezetősége, A biztosítási intézetek birodalmi szövetsége, A zsidó bojkottpropaganda elhárító központi bizottsága, az aachen-i, düsseldorfi, essen-i kereskedelmi és ipari kamarák.

Ismét Hindenburg szelűtését híresztelik.

Berlinből jelentik: Prágai forrásból azt a hírt röptették világra, hogy Hindenburgot, a német birodalom elnökét szelűtés érte és állapota súlyos.

Berlini hivatalos helyről nyomatékosan megcáfolják a hírt, leszégezve, hogy az tendenciózus koholmány. Az ősz elnök pénteken érkezett vissza birtokáról Berlinbe és minden tekintetben egészséges.

Zajlik a Csöndes-oceán

Három japán hadosztály az orosz—mandzsu határon. A francia külügyi félhivatalos nagy aggodalmait az orosz-japán összeütközés miatt

Moszkvából jelentik: Itteni körökben nagy nyugtalanságot keltek azok a hírek, hogy Japán a küszöbönálló hadgyakorlatokra három hadosztályt vont össze az orosz-mandzsu határon.

A hadgyakorlatok 24-én kezdődnek és azon több japán herceg, sőt Pu-i mandzsu császár is részt vesz.

A Szovjet komoly diplomáciai lépésre készül.

Mint Párizsból jelentik, a francia sajtó egészen komolyan kezd foglalkozni az orosz-japán feszültséggel.

A félhivatalos Temps azt írja, hogy számolnunk kell egy japán-orosz konfliktussal, ha nem akarjuk, hogy egy napon csak készületlenül ránk törjenek az események. Mindenesetre meg kell állapítanunk, hogy a Szovjetnek eminens érdeke, hogy akár Európában, akár Ázsiában a háborút elkerülje. A körülmények azonban esetleg belekényszerítetik a háborúba, amit ő nem keresett.

A szovjetreztim talán nem tudna helytállani, ha a kormányzatnak az Oroszország által Kelet-Ázsiában kivívott pozíciójáról le kellene mondania. Másrésztől Japánnak most kivételes alkalma nyílik népe ambícióinak megvalósítására,

Tudja meg Ön is, hogy férfi, fiu és gyermekruhák
legolcsóbban

NEUMANN M. cégnél Bémer-tér
szerezhetők be.

Külön mértékosztály!

Külön mértékosztály!

Hitler kancellár bejelentette, hogy Németország kilép a Népszövetségből

A németek otthagyják a leszerelési konferenciát. Hindenburg birodalmi elnök elrendelte a birodalom megszavaztatását

Berlinből jelentik szombat délután 3 órakor: Abban az órában, amikor Simon angol külügyminiszter Genfben a leszerelési értekezlet elnökségének ülésén ugynevezett „közvetítő” indítványt terjesztett elő a Németország elleni eddigi kíméletlenség enyhítésére, — Németország döntött a maga további magatartásáról. A döntés bizonyára meg fogja döbenteni azokat, akik eddig a békeszerződésük óta visszaéltek a német nép türelmével.

Hitler német birodalmi kancellár szombaton délben fogadta a sajtó képviselőit és közölte, hogy bejelenti Németország kilépését a Népszövetségből s otthagya a leszerelési értekezletet. Együttal Hindenburg birodalmi elnök feloszlatta a birodalmi gyűlést is és népszavazást rendel el, hogy a nép döntsön a sorsdöntő pillanatban. Hindenburg elnök a mai nappal elrendelte a birodalmi gyűlés feloszlását és november 12-re írta ki az új választást, hogy maga a német nép fejezze ki óhajait és kívánságait.

Az angol külügyminiszter közvetítő beszéde Genfben

Genfből jelentik: Simon angol külügyminiszter szombaton délben mondotta el nagy érdeklődéssel várt beszédét a leszerelési értekezlet elnökségi ülésén. Jelen voltak: Paul Boncour francia, Beck lengyel külügyminiszter, Sorogna olasz megbízott, Norman Dawis, Rheinbaden német államtitkár.

— Elmult az ideje — mondotta Simon, — hogy a legnagyobb nehézségeken átjussunk. Eminens kötelesség most már, hogy a legnagyobb nyíltsággal beszéljünk. Az általános és azonnali életbeléptetett, lojálisan végrehajtott leszerelés ma a legnagyobb érték lenne a világ számára. Semmire sem megyünk végtelenbe nyuló vitákkal.

— Anglia legutóbb tanácskozott Németországgal, Olaszországgal, Franciaországgal és tanácskozásából azt a meggyőződést szűrte le, hogy MacDonald eredeti tervét bizonyos irányban át kell alakítani. Az akkoriban 5 évben megállapított átmeneti időszakot azonban némely nagyhatalom 8 (!) évre kívánja kiterjeszteni. Ez ellen komolyabb aggodalom nem (?) merült fel. Két dolgot kellene azonban biztosítani:

1. A nagymértékben fölszerelt hatalmak leszerelésének végrehajtását.

2. Az egyenjogúsági elv és egyenlő biztonsági rendszer megvalósítását.

A leszerelési egyezménynek minden körülmények között a legapróbb részletekre menő intézkedéseket kellene tartalmaznia, azon végleges állapotra vonatkozóan, amely 8 év múltán beáll.

Simon külügyminiszter beszéde lapunk zártakor még tart. Kivehető azonban az eddig közölt részből is, hogy az angolok is még mindig az egyenjogúság és a leszerelés nyolcéves elhalasztását akarják.

Templomszövetek : úgymint egyházi és egyleti zászlószövetek

Herzog Péter és Társa

gyári lerakatánál,

Timișoara, IV. Bulev. Carol 11. (Hunyadi-út)

RIEGER ANDRÁS

GÉPGYÁRAK R.-T. ● SIBIU-NAGYSZEBEN

Gyártunk és szállítunk elsőrendű minőségben:

Borpréseket, víznyomást és rendes kivitelűt

Szőllőbogyózókat és zuzókat

Gabonarostákat és triőröket

Műtrágyaszóró-gépeket

Répa- és szeeskavágókat

Tengeri lefejtőgépeket

Láncos- és szárnyszivattyukat

Olajmagfeldolgozó gépeket

Gyapjufésülő-gépeket

Tépgépeket és ványolókat

Benzinmotorokat és eséplő-gépeket

Vízvezetési csöveket és anyagokat stb., stb., stb.

Nagy képes magyarnyelvű árjegyzéket bárkinek ingyen és bérmentve küldünk. Megrendelések esetén szíveskedjék e lapra hivatkozni.

Francia-német harc a Saar-vidékért

A franciák nem akarják visszaadni a gazdag bányaterületeket. Magyarázat arról, hogy miért nem lehet őszinte leszerelés

A francia-német feszült viszonyoknak igen lényeges okozója a Saar-vidék kérdése. A Saar, vagy franciásan Sarre terület Luxemburg és Elzász között nyulik be a francia határba, mintegy másfélszer négyszögkilométernyi körzetben. Lakossága tisztára német, azonban, különösen a határ közelében, erősen francia hagyományu. A körülbelül 800 ezer főnyi lakosságból mintegy 20 ezren már régebben kérték a francia állampolgárságot, amit azonban a jelenlegi francia törvények értelmében nem kaphattak meg.

A terület fontosságát közgazdasági jelentősége adja meg. A béketárgyalásokon a franciák mindent elkövettek a rendkívül gazdag szénbányák megszerzésére és az egész területet annektálni akarták. Ennek a kívánságnak azonban Wilson ellenállt.

Francia alkudozás a Saar-vidék felől.

A béketárgyalások aztán kínos formát találtak ki, hogy a franciák vágyát is teljesítsék, s látszólag az igazságtalan vagyonelevélt is elkerüljék. A területen levő porosz és bajor állami bányák tulajdonjogát átadták Franciaországnak azon a címen, hogy ez kárpótlás a Németország által elpusztított észak-francia bányáért. Azonban a terület végleges hovatartozásáról majd 1935-ben népszavazás fog dönteni. Amennyiben a népszavazás a Németországhoz való visszacsatolás mellett dönt, akkor a bányák ellenértékét a franciák részére Németországnak meg kell fizetnie.

Addig is a területet a Népszövetség kormányozza, amelynek nevében egy öttagú kormányzó-tanács áll az ügyek élén. Ennek a jelenlegi elnöke egy Knox nevű angol.

A békeszerződés óta lefolyt 15 év alatt a helyzet mindvégig az maradt, hogy a lakosság a Németországhoz való visszacsatolást kívánja. A franciák ugyan mindent megkíséreltek a renegát-fogdosásért, de sikertelenül. Ilyen körülmények közt a franciák alkudozni kezdtek, hogy maradjon el az 1935-iki népszavazás, ők hamarabb is visszaadják a területet, de ennek fejében Németország adjon a franciáknak közgazdasági kedvezéseket. Elsősorban is azt, hogy a bányákat hagyja meg mindvégig francia tulajdonban.

Stresemann is, Brüninget is kísértgették a Saar-vidék ilyenértelmű visszaadásával, azonban egyikük sem állott kötelnek.

Változás a Hitler-korszak óta.

Jött a Hitler-korszak. Ez idő óta a franciák új reménykedésbe kezdtek, hogy a Saar-vidék lakossága inkább feléjük fordul. Reménykedésük alapja az, hogy a Saar-vidéken a zsidók, centumpártiak, szabadelyűek, szociálisták és kommunisták Hitler ellen for-

dulva, a francia tájékozódást választják. Ennek a felfogásnak van valami jogosultsága, bár az is igaz, hogy a Saar-vidéken a nemzeti szociálisták abszolút többségben vannak, s a centumpárti katolikusok is velük éreznek. Az egész hitlerellenes szociálista és kommunista csoport nem több a szavazó lakosság egyötödénél.

Egyébként azonban azzal Párizsban is tisztában vannak, hogy 1935-ben nem arról fognak dönteni, vajjon csatlakozik-e a terület Franciaországhoz? Ezt még a szociálisták és kommunisták sem fogják kívánni. Előttünk van például a Saarbrückenben megjelenő szociálista *Freiheit* legutóbbi száma, amely a hitlerizmus legfékezhetlenebb gyűlölete mellett sem megy el odáig, amit talán saját olvasói is hazaárulásnak tekintenének, hogy a Franciaországhoz való csatlakozást kívánja; ellenben az összes „antifasiszta” elemeket közös frontba akarja teremteni, hogy ezek révén megvalósíthassa a „*freie deutsche Bastion*“-t. Talán bizony még abban is reménykedik, hogy ebből a kis saarbrückeni szociálista bástyából fogja kiforgatni sarkából a horogkeresztesek vascementre épülő világát? De ő is csak amellet csinál propagandát, hogy a Saar-terület továbbra is megmaradjon a Népszövetség fennhatósága alatt.

A német alkancellár új egyezkedést kínál.

Különösen foglalkoztatja ez a kérdés von Papan-t, aki is erről a környékről származik, innen nősült és ezen a területen gazdasági érdekeltségei vannak. A német alkancellár gyakran tartózkodik wallerfangeni kastélyában, hogy közvetlenül is kitapints a lakosság érverését. Néhány héttel ezelőtt itt fogadta a *Sunday Express* egy munkatársát és nyilatkozott előtte a Saar-kérdésről. Ez a nyilatkozat Párizsban nagy feltűnést keltett. Von Papan ugyanis az angol újságíró keresztül felszólította a francia kormányt, hogy kezdjen a németekkel újabb tárgyalásokat, amiknek sikere feleslegessé tehetné a népszavazást, mert az ennek megszervezése által kikerülhetetlenül felkeltett izgalom és szenvedély tartósan megzavarhatja a német-francia jóviszonyt.

Vajjon őszintén beszélt-e a német alkancellár? Nem lehetetlen. Von Papan és a Herrenklub állandóan törekedtek a két ország között közeledést teremteni, az alkancellár feleségének Moselle francia megyében élő rokonságával állandó összeköttetést tart fenn

Magyarok! Olvassátok és terjesszétek a legészintébb magyar napilapot az **Erdélyi Lapok**!

és tudvalevőleg tőle származik a francia-német katonai szövetség terve, amely néhány év előtt annyit foglalkoztatta a világ közvéleményét és oly nagy ijedelmet keltett Moszkvában.

Megindul a végső harc a népszavazás befolyásolására.

Most már a franciák azok, akik hallani sem akarnak a népszavazás elmaradásáról. Biznak benne, hogy olyan nagy zavarok támaszthatók, amelyek miatt a Saar-vidék mai helyzetének a fenntartását lehet kieroszakolni. Németország fegyveres megerősödését is jórészt azért ellenzik a franciák, hogy ebben a legfontosabb területi kérdésben tehetetlen legyen.

A kérdés tehát az lesz 1935-ben is: megmarad-e a mai helyzet, vagy visszatérjenek Németországhoz? Es a döntés kicsikarására mindkét részről megindult a propagandisztikus tevékenység. Ugy, ahogy Göbbels a horogkeresztes propagandát irányítani tudja: monstregyűlésekkel, rádióval, rábeszéléssel, megfélemlítéssel, a faji ösztönök ellenállhatatlan villamoserejének bekapcsolásával. Párizs, amelyik eddig eleve is lemondóan és közömbösen nézett a plebiscitum kimenetelére, szintén megmozdult. A harc megindult, az incidensek napirenden vannak, Knox elnök állandóan Párizs és Genf között utazgat.

A német-francia viszony végső kialakulását ennek a harcnak az eldőlte fogja meghatározni.

NYILTTÉR*

Nyilatkozat

Az *Erdélyi Lapok* f. é. szeptember hó 26-iki számában egy közlemény jelent meg Perédi György szerkesztő úr tollából, amelyben azt állította, hogy néhány olyan tudósítást küldtem be lapomnak, amelyeknek valódiságáról előzetesen meg nem győződtem. Ezen közlemény miatt annyira megbántva éreztem magamat, hogy ugyanaznap este egy röpcédulát adtam ki és terjesztettem, amelyben élesen támadtam Perédi György szerkesztő urat és az *Erdélyi Lapokat*.

Felindulásomból lebiggadva, arra a meggyőződésre jutottam, hogy röpcédulámban olyan hangot használtam, amelyet az én sérelmem mértéke nem tett indokolttá és olyan valótlán tényeket állítottam, amelyek nyugodt megfontolás mellett saját igazságérzetem bírálattát sem bírják ki.

Kötelességemnek tartom tehát nyilvánosan kijelenteni, hogy röpcédulámnak úgy Perédi György szerkesztő úrra, mint az *Erdélyi Lapok*-ra vonatkozó állításai alaptalanok és tévesek voltak. Mélyen sajnálom, hogy fiatalos felhevülésemben egy érdemes és nálam jóval idősebb újságíró s az *Erdélyi Lapok*-at megsértettem és ezért tőlük készséggel bocsánatot kérek.

Szeretném, ha ezen nyilatkozatom visszaadná Perédi György urnak általam alaptalanul megbolygatott lelkinyugalmát. Szeretném, ha röpiratomat meg nem történtenek tudná tekinteni.

Nagyvárad, 1933. október 14.

Gábor István,

A Brassói Lapok munkatársa, az Erdélyi és Bánáti Népkisebbségi Újságírószervezet tagja.

Gábor István úr fenti nyilatkozatát elégtelül elfogadom. A magam részéről kijelentem, hogy öt csupán közérdekből hírei ellenőrzésére figyelmeztettem, őt személyében nem kívántam megbántani.

Nagyvárad, 1933. október 14.

Perédi György,

Az Erdélyi Lapok szerkesztője.

* A rovat alatt megjelentekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

A palesztinai arabok véres tüntetéseket rendeztek a zsidóság bevándorlása ellen

Jeruzsálemből jelentik: Az arabok élénk tüntetéseket rendeztek a nagytömegű zsidó-bevándorlás ellen. Az utcákat angol gépfegyveres osztagok szállták meg, s mindenütt megerősített rendőrségek cirkálnak. A tüntetők hatalmas menetben az angol kormányzóság épülete elé vonultak, ahol összeütköztek a karhatalommal. A nyolcezer főnyi tüntetőt csak nehezen sikerült szétverni. 5 rendőr és 6 tüntető megsebesült. Az arab munkások általános sztrájkba léptek.

Izgatott készülődés a bécsi szocialista-gyűlésre

Bécsből jelentik: Rendkívül nagy érdeklődés előzi meg az osztrák szociáldemokratáknak küszöbönálló rendkívüli pártgyűlését. Ezen a gyűlésen — mint már megirtuk — Léon Blum francia és Vandervelde belga szociáldemokrata vezetők is megjelennek.

Minden jel arra vall, hogy a belpolitikai helyzet ismét kritikussá vált. A szociáldemokraták ugyanis végső ellenállással fenyegetnek arra az esetre, ha a kormány teljesíti a Heimwehr kívánságait. (Amelyek t. i. egyebek között a szociáldemokrata-párt végleges megszüntetésére vonatkoznak.)

Román írók előadása Nagyváradon. A „Független Román Írók” egyesületének egy kilenc tagból álló csoportja Romulus Dianu, a Cuvântul szerkesztőjének vezetésével szombaton délután a bukaresti gyorsvonattal Nagyváradra érkezett. Az írókat a jogakadémia diáksága és lelkes román közönség fogadta az állomásnál. Vasárnap déli 1 órakor díszvendég lesz tiszteletükre a Casa Naționalăban, délután fél 5 órakor pedig felolvasó ülést tartanak. Este az Ujságíró Klub nagy vacsorát ad a klubhelyiségben az írók tiszteletére.

A Nagyváradai Kereskedelmi Csarnok őszi kiállítása

október 21-én nyílik meg.

Nagy álmok két tenger összekötéséről

Bukarest. Saját tud. A Curentul értesülése szerint azon problémák között, amelyekről Titulescu Varsóban tárgyalásokat folytatott, szerepelt egy csatorna építésének kérdése is, amely a Balti-tenger folyamrendszerét a Fekete-tenger folyamrendszerével fogja összekötni. A csatorna a Dnyeszter és Visztula folyókat fogja összekötni s Romániának semmi

költségébe sem kerül, csupán a Dnyeszter folyó hajózhatóvá tételéhez kell hozzájárulását megadnia.

A tervezetről, amely nagymértékben meg fogja könnyíteni Románia termény- és petroleumkivitelét Lengyelország és az északi államok felé, egyik legközelebbi minisztertanácson tesz jelentést Titulescu.

Anglia és Amerika visszariadt a németek elleni hármass egyezségtől

— Nem lesz hétfőn ultimátum —

Genfből jelentik: Az eddigi eredménytelen és lázas tanácskozások után Genf most lázas várakozásokba merült. Várják Nadolny és Hitler Berlinben folyó tanácskozásainak eredményét. Várják Aloisi olasz delegátus mindjobban késlekedő ideérkezését. Várják Paul Boncour francia külügyminiszter visszatérését. Végül várják, hogy milyen nyilatkozatot tesz Sir John Simon angol külügyminiszter a leszerelési értekezlet elnökségének szombati ülésén.

Az angolok körében megdöbbenek a visszhangtól, ami a három nagyhatalom tanácskozásáról szóló hírek nyomában támadt. Általánosan úgy hiszik, hogy az angolok visszalépnek eredeti szándékuktól és a leszerelési konferencia főbizottságának hétfői ülésén nem vesznek részt semmiféle egységes nyilatkozatot előterjesztésében. Ez a nyilatkozat

Németország védelmi fölfegyverkezésének a további eltiltását s azt a megállapodást foglalta volna magában, amely az ellenőrzés és a próbaidő tartama tárgyában az eddigi megbeszélések során Franciaországgal jött létre.

Az angol és amerikai delegáció ugyanis rossz néven vette, hogy francia részről a hármass megegyezés teljes szövegét, sőt az azt megelőző tárgyalásokat is közölték a nyilvánossággal. Angol és amerikai részről most azon igyekeznek, hogy enyhítsék az ezáltal keltett kínos benyomást.

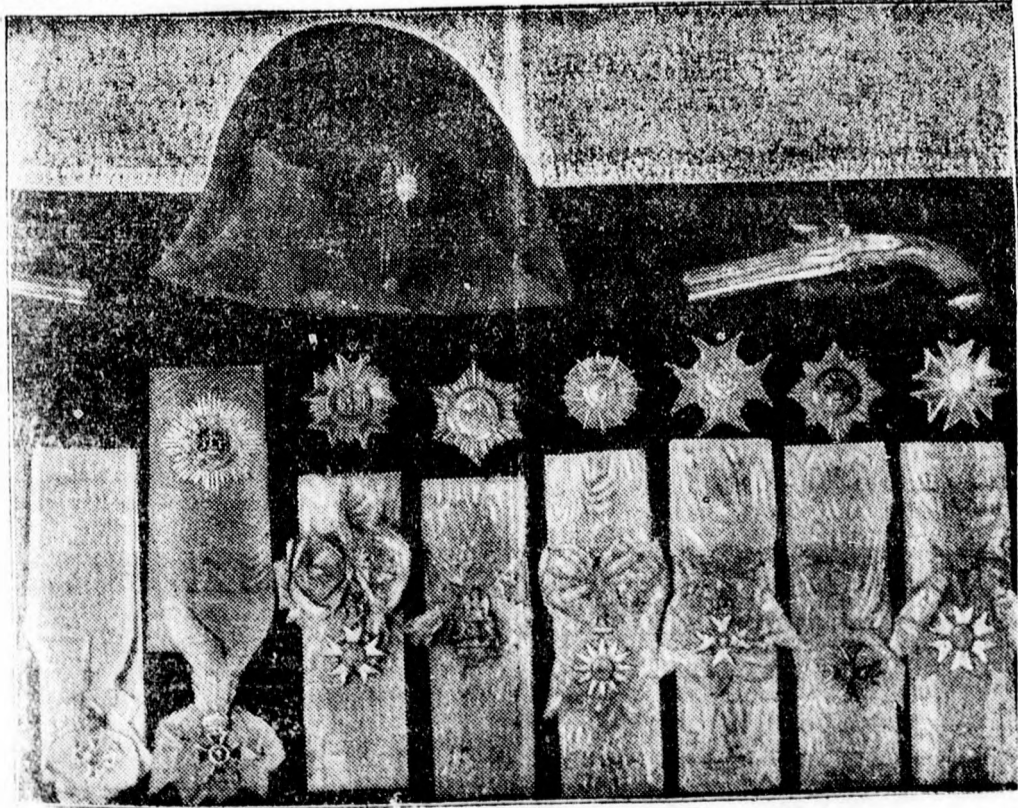
Simon angol külügyminiszter azért közvetítő tevékenységet fejt ki annak érdekében, hogy valamiképpen enyhítse a hármass megegyezésnek Németország ellen irányuló életét. Az új angol közvetítő javaslat hír szerint bizonyos ígéreteket tartalmaz Németország részére, amely szerint a próbaidő letelte után Németország egyenjogúságát — legalább is formailag — el fogják ismerni.

Az amerikai delegáció szintén azon fáradozik, hogy megnyugtassa Németországot.

Genfi körökben már bizonyosra veszik, hogy az angol-francia-amerikai javaslat tervét elejtik és nem fogják Németországot „vagy-vagy” döntésre kényszeríteni. Most már az olaszok után az angolok és amerikaiak is attól tartanak, hogy szakításra kerülhet sor és a konferencia felborulhat, ha a franciák mohósága szerint lépnek föl Németországgal szemben.

Párizsi lapok hangoztatják, hogy az angol és amerikaiak hangulatváltozása még nem jelenti a hármass-egyezmény teljes elejtését. Nem jelenti azt sem, mintha a három hatalom közös frontjában szakadás állott volna be. Azt azonban elismerik, hogy úgy az angolok, mint amerikaiak bizonyos engedelmekkel lehetővé akarják tenni Németország hozzájárulását az egyezményhez.

A bolgár, angol és francia ügyvédket kitiltották a Lubbe tárgyalásáról. Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlés épületének felgyújtása miatt megindult bűnpör szombati délelőtti tárgyalása elején Bünker elnök kihirdette, hogy Detscheff és Grigoroff bolgár, Villard francia és Gallagher angol ügyvédőt megvonják a főtárgyalás látogatására kiadott állandó jegyet, mert ezek — tiltakozva Dimitroff bolgár vádlott eltávolítása miatt — levelet intéztek Teichert védőhöz. Ebben a levélben súlyosan sértő kitételeket használtak a bírósággal, különösen a vizsgálóbíróval szemben.

Napoleon eltűnt és újra megkerült érdemrendei

Az 1815. évi belle-alliancei ütközet alkalmával Napoleon kocsija és benne a császár kalapja, fegyverei és érdemrendei is zsákmányul estek. 1919-ben hazafiasságból az egész gyűjteményt ellopták a berlini hadszertárból. Néhány nappal ezelőtt — mint megirtuk — teljesen ismeretlen egyén az egészét hiány és sérülés nélkül visszaküldte a berlini múzeumnak.

Szörme áruk legjutányosabban **LEICHNER** szörmeáruházában
Oradea, Uri-u. 4. Telefon: 773.

SZÍNHÁZ

Kolozsváron október 20-án, Nagyváradon november 2-án kezdődnek meg a magyar színházi előadások leszállított helyárrakkal

— Az előadások idején mindkét színházban szünetelnek a mozik —

Parlagi Lajos színiigazgató nyilatkozik programjáról

Kolozsvár. Saját tud. Közvetlenül az új színházi évad küszöbén állunk. Parlagi Lajos színiigazgató, aki erre az esztendőre a kolozsvári — nagyváradai színházak koncesszióját megkapta, szerdán Kolozsvárra jött, hogy előkészítse a megnyitó előadást. Felkerestük Parlagi Lajost és nyilatkozatot kértünk tőle az elkövetkező színházi évad programjára vonatkozóan.

Pénteken kezdődnek a próbák.

— Kolozsváron e hó 18-án akartam megkezdeni az előadásokat — válaszolja Parlagi Lajos — de ebben több körülmény megakadályozott. Elsősorban a darabok nem érkeztek meg. Másrészt vannak még olyan színészek, akikkel nem tudtam végérvényesen megállapodni. De a rendesen szerződött színészek sem érkeztek még valamennyien ide. Így a megnyitó előadást kénytelen voltam huszadikára halasztani.

— Első darabunk az Egy csók és más semmi című énekes bohózat. Utána a Magdát kicsapják következik, majd a Naplemente. Mindhárom előadás — tekintve a kiváló színészeket és a rendelkezésünkre álló próba-időt — kiválóan ígérkezik.

— Nagyváradon mikor kezdődnek az előadások? — kérdeztük tovább.

— Kolozsvárról közvetlenül Nagyváradra megy a prózai együttes. Ugy terveztem, hogy november másodikán nyitom meg ott a színházat, mégpedig ugyanazokkal a darabokkal, mint Kolozsváron. Feltétlenül megemlítendő fontos vivmány, hogy mind Kolozsváron, mint pedig Nagyváradon szünetelni fog a mozi-előadás a magyar színház helyiségében az alatt, amíg a színtársulat ott tartózkodik. Így a színházbarát közönséget nem tesszük ki azoknak a kellemetlenségeknek, amelyek a mozielőadások miatt állandóan előfordultak. Ertem itt elsősorban a színházi előadások mozi miatt való állandó késését. Minden előadásunkat a színpadon feltüntetett időben, pontosan kezdjük meg.

Klasszikus reprizek, délutáni előadások, gyermekműsorok és matiné.

— Tudna-e, igazgató úr, valami általános programot adni a következő szezonnra?

— Hogyne. Programomat gondosan kidolgoztam és a legszigorúbban be is akarom tartani. Elhatároztam, hogy minden rendelkezésemre álló erővel megkísérlem visszahódítani a színházról elsokott közönséget. Ezt elsősorban avval kezdem, hogy helyárrainkat 45 százalékkal leszállítottam. Az első tíz sorban levő zsöllyék árát mindössze 45 leiben szabjuk meg, ennél drágább hely egyáltalán nem is lesz a színházban. Nagyváradon alig-alig valamivel drágábbak lesznek a helyárrak, mert az ottani színháznak kisebb a befogadó képessége.

— ...Kedden délutánonként állandó gyermek-előadásokat rendezünk. Erre a célra kitűnő darabokat kaptam a pesti Vígshízháztól. Emil és a detektívek, A gézengúz, Pityóke szerencséje és Tompa Béla nagyszerű Micki mouse-darabja, azon gyermekdarabok, amelyeket egyelőre másorra tűztem. Csütörtök délutánonként állandó ifjúsági előadásokat tartunk a legjobb darabokkal az iskolás ifjúság számára. Ebben nagyban segítségünkre jön az új tanterv, amely eltorlta a délutáni tanítást az iskolákban s így a tanuló ifjúság elé semmi akadály sem gördül,

hogy hetenként egyszer meglátogassa a Magyar Színházat. Szombat délután mérsékelt helyárrakkal tartunk előadást, vasárnap délelőtt pedig 10 és 15 leies helyárrakkal matinékat rendezünk. Ezeket a matinékat a legnagyobb sikerű darabokat mutatjuk be.

— ...Tervem, hogy a nagy klasszikusokra szorozatos műsort állítsak össze. Elsősorban a magyar klasszikusokra és Shakespeare-re gondoltok. A klasszikus daraboknak előrangú, modern rendezést szándékozom nyújtani és remélem, hogy sikerül a Magyar Színházban — Kolozsváron és Nagyváradon egyaránt — felújítani a magyar színjátszás igazi irodalmi és művészi színvonalát.

Jön-e Horváth Árpád?

— Kik lesznek a színház rendezői? — kérdezzük.

— Állandó rendezőink Tóth Elek, Forgách és Hetényi Elemér Nagyváradról. A „Naplemente” dr. Kádár Imre rendezi. Néhány klasszikus és modern darab megrendezésére régóta folytatott tárgyalásokat Horváth Árpáddal, a budapesti Nemzeti Színház kitűnő rendezőjével, aki Kolozsváron pár év előtt óriási sikerrel rendezett több darabot. Rendelkezem Horváth Árpád ígéretével, hogy amennyiben munkaköre és elfoglaltsága megengedi, eljön Nagyváradra és Kolozsvárra.

Megjelentek az Erdélyi Lapok 1934. évi NAPTÁRAI

- 1. ERDÉLYI SZENT CSALÁD NAPTAR.** Sima papíron, igen szép képekkel, művészi borítással, a legváltozatosabb tartalommal, 160 oldal . . . . . Ára: 20 lei.
- 2. MESEMONDÓ NAPTAR.** Népies, érdekesítő tartalom, teljes vásárjegyzék, piros-fekete naptárrész, 112 oldal . . . . . Ára: 15 lei.
- 3. FÖLDMŰVELŐK NAPTARA.** Népies, érdekesítő tartalom, teljes vásárjegyzék, piros-fekete naptárrész, 112 oldal . . . . . Ára: 15 lei.
- 4. KERESZTÉNY ÉLET KÉPES NAGY NAPTAR.** Népies, érdekesítő tartalom, teljes vásárjegyzék, piros-fekete naptárrész, 112 oldal . . . . . Ára: 15 lei.
- 5. PAZMÁNY PETER NAGY KÉPES NAPTAR.** Népies, érdekesítő tartalom, teljes vásárjegyzék, piros-fekete naptárrész, 112 oldal . . . . . Ára: 15 lei.
- 6. MÁRIAPÓCSI KÉPES NAGY NAPTAR.** Népies, érdekesítő tartalom, teljes vásárjegyzék, piros-fekete naptárrész, 112 oldal . . . . . Ára: 15 lei.

Magános megrendelőknek, legalább 20 példány rendelése esetén 10% engedmény. 20 példányon felüli rendelés esetén a szállítási költséget a kiadó viseli. Könyvkereskedőknek legalább 30 példány rendelése esetén 25% engedmény.

ERDÉLYI LAPOK NAPTÁROSZTALYA

lozsvárra, hogy kitűnő rendezői képességével emelje színházunk színvonalát. Fontos még, hogy mind a miniszteriummal, mind pedig két Magyarországról szerződött művészzel, Paty Miklóssal és Pogány Irénnel, aki jelenleg a Vígshízházban játszik Indig Ottó darabjában, állandó összeköttetést tartok fenn és valószínű, hogy a két kiváló művész bejövetele elé nem gördülnek komolyabb akadályok.

— ...Mindent összefoglalva, irodalmi színvonalon mozgó, szórakoztató és hangulatos színházat akarok. Állandó reprizeink során újra előadjuk az Erik a búzakalászt, a Timosát. És természetesen mihamarabb bemutatjuk Indig Ottó Ember a hid alatt című új darabját, amely körül a Holtscher Ferenc személyével kapcsolatban ma olyan érdekes viták folynak. Ismétlem, kitűnő előadásokat akarok, amely a színtársulat két városban való működése folytán sokkal könnyebbé válik, mert így több időnk van a próbára és minden színész egész tehetségét és ambícióját bele tudja vinni produkciójába. Ez annyival is inkább sikerül, mert hiszen kizáróan prózát adunk, a nagy operettekét más társulat mutatja be mindkét városban.

Megnyílik a kolozsvári „Stúdió”.

— Végezetül még azt szeretném bejelenteni a közönségnek, hogy az oly hosszú idő óta vajdó Stúdió ügye is rendbe jön az idén. Komoly színiiskola lesz ez komoly urilányok számára, akik közül — a Tóth Elek szakavatott vezetési, mindennapos elméleti és gyakorlati oktatása mellett — remélhetőleg kikerül a következő esztendőink színészi utánpótlása, amelyre oly nagy szükségünk van.

Ennyit mondott Parlagi Lajos színiigazgató a kolozsvári nagyváradai színház jövő évi programjáról. Ha szűk keretek közé szorított, de rendkívül szép és bő programját csakugyan meg tudja valósítani, amiben eddig még nincs okunk kételkedni, remélhetjük, hogy az elpártolt közönség is újra pártfogásába veszi a magyar színházat. Azt máris megállapíthatjuk, hogy a színház új igazgatója és programja iránt általános érdeklődés mutatkozik. d. j.

* Csak arra nem felelt még Parlagi: Ki akadályozta meg a váradai színészek szerződötését? És hogy ezek, szegények, mit csináljanak?

Szendrey, Fekete és Ihász együttesen kapták meg a temesvári színházat

Temesvár. Saját tud. A Magyar Párt tudvalevőleg a Fekete Mihály és Ihász Aladár társulatot ajánlotta a városi tanácsnak, amely előtt kifogást emeltek ellenük azon a címen, hogy Ihásznak nincs állampolgársága. Ihász erre elküldte a tanácsnak román állampolgársági bizonyítványát. Azonban Szendrey Mihály aradi igazgatónak is erős pártja akadt, aki azzal is érvelt pályázatában, hogy Temesvár mellékellemás nélkül nem tudja az aradi színházat fenntartani. Pénteken este a város tanácsa úgy döntött, hogy úgy Szendreynek, mint a Fekete-Ihász igazgató kettősnek átadja a színházat. A bevonulási idők összeegyeztetését a polgármester beszéli meg az igazgatókkal.

HEYMAN SZINKÓR
Hadzsi Murát
Ivan Mosjoukinnel!
10 és 12 leies helyárrakkal!

* **Dugulás és aranyeres bántalmak,** gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, hát- és derékfájás ellen a természetadta „**Ferenc József**” keserűvíz, naponta többször bevéve, hathatós segítséget nyújt.

HIREK

Központi szerkesztőség:
Oradea—Nagyvárad, Str. Regele Carol II 5
Telefon: 27.

Felöltszerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Cluj, Piata Unirii 13. — Telefon 802.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

1744
október
15

Acsády Ádám Péter halála

A XVII. és XVIII. század Magyarországának egyik legkiemelkedőbb férfija volt Acsády Ádám Péter: pap volt és magyar, tudós és politikus és mindenekfelett nagyjótékony-ságú férfiú, aki határtalan áldozatkészséggel segítette a szegényeket. A XVII. század második felében született, a pontos dátum — sajnos — ismeretlen. Nagyon gondos nevelésben részesült. Felsőbb iskolái elvégzése után a győri egyházmegyébe vették fel s a bécsi Pazmaneumba küldték teológiára. Amikor onnan hazatért, Pápán lett plébános, de rövid idő múlva Győrben kanonok, majd hantai prépost lett. 1723-ban az országgyűlésre képviselőnek választották s ekkor annak a kiválasztott férfiakból alakított bizottságnak is tagja lett, amelyet a nádor elnöke alatt küldtek ki, hogy felkutassák és összegyűjtsék — bárhol találják is meg, — azokat az iratokat, amelyek az ország ügyeit érdekelhették. Az így összegyűjtött iratokat azután az országos levéltárban helyezték el. E munkáját fényes eredményekkel oldotta meg Acsády Ádám Péter s III. Károly király veszprémi püspökké, egyben Veszprém megye főispánjává és királyi kancellárrá nevezte ki. Ő építette azt a híres veszprémi püspöki kastélyt, amely ma is díszre ennek az egyházközpontnak. Utolsó politikai tevékenysége a Mária Terézia trónját megmentő 1741-iki országgyűlésen való részvétele volt. Kevéssel ezután, 1744 október 15-én meghalt, 18 évi áldásos főpapi és hazafiai lelkes tevékenység után. Pápán, a híres Paulinus-templomban temették el.

Tahy Ábrahám aranymiséje. Ma, október 15-én tartja Tahy Ábrahám ungvári plébános, apostoli protonotárius és jelenleg a szatmári egyházmegye csehszlovák részének apostoli kormányzója 50 éves papi jubileumát az ungvári plébánia-templomban. A jubiláns főpap egyike a szatmári egyházmegye legbuzgóbb, legszerényebb és igazi puritánlelkű papjainak. Már fiatal korában plébános lett, előbb az ungmegyei Nagyalacsán, majd Dobó István házában: Dobóruszkán, 1911 óta pedig Ungváron. Az imperium-változás után 6 lett a szatmári egyházmegyéből Csehszlovákiába szakadt kb 45 plébániának előbb püspöki helynöke, a csehszlovák „modus vivendi”, majd a román konkordátum után pedig apostoli kormányzója. Tahy Ábrahámot papársai osztatlan szeretete vette körül mindig. Mai ünnepségén is testvéri szeretettel vesznek részt három országból egyházmegye-társai. Volt káplánjai közül Magyar Bálint szaliszlói plébános és Scheffler János teológiai tanár személyesen is elmennek Ungvárra. Scheffler János az aranymisén az ünnepi szentbeszédet mondja, Magyar Bálint pedig a délutáni ünnepségen ünnepi ódáját fogja előadni. — Az Erdélyi Lapok meleg szeretettel köszönti ez alkalomból a jubiláns főpapot.

Mához egy hétre, vasárnap, 22-én lesz a váradi székesegyházi hangverseny.

Hol vásárolhat legjobban szövetet?

Egyszeri vásárlásnál erről meggyőződhet

Havas és Grünfeld posztóáruházban

Oradea, Str. Avram I. (Kossuth-utca) 8. szám.

Címre figyelni!

Dús választék!

Legolcsóbb árak!

Egyenruha szövetek és női kabátkelmék is óriási választékban kaphatók!

Időjárás. A budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint várható időjárás a következő 24 órára: Északi légáramlás, keleten valószínűleg még eső, nyugaton a felhőzet csökkenése, éjjel esetleg talajmenti fagy.

Sixtus pármal herceg nagybeteg. Rómából jelentik: Sixtus pármal herceg, Zita volt királyné fivére Piamoreban — más jelentés szerint Rómában — súlyosan megbetegedett. A család minden pillanatban várja Zita megérkezését Viareggióból, fivére betegágyához. Állapota — hír szerint — rendkívül súlyos. Magáról a betegségről még sem lehet tudni, úgyszintén teljesen bizonytalan az is, hogy a herceg tulajdonképpen hol betegedett meg. Sixtus herceg arról a levélről nevezetes, amely Ausztria nevében külön békekötést indítványozott az antant hatalmaknak s amelyet 6 nyújtott át. Ezt a levelet azóta „Sixtus-levél” néven emlegetik.

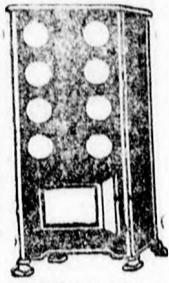
FATŰZELÉS

terén vezet a közkedvelt

„ZEPHIR” folyton-égőkályha

10 kg. fával fűt egy 24 órán normál szobát

Szántó Dezső és Fia
redőny- és kályhagyár
Oradea.

Kérjen díjtalan képes árjegyzéket!

Ma nagy előadás a váradi Szent Vince-zárdában. A nagyváradi római katolikus Szent Vince-intézet növendékei október 15-én délután 5 órakor a Központi Katolikus Legényegyletben működő előadást rendeznek a Katalin-telepi templom javára. Előadásra kerül a Fruska 3 felvonásos vígjáték. Belépti-díj nincs, csupán a műsor megváltása kötelező.

Leégett a mexikói egyetem. Mexikóból jelentik: Az itteni egyetemen pénteken tűz ütött ki, ami egyéb iskolaépületekre is átterjedt. A tűzoltóság szinte tehetetlen volt az egyre jobban elhatalmasodó lángokkal szemben. Egy épület teljesen leégett. A kár óriási. A rendőrség azt hiszi, hogy sztrájkoló diákok gyújtogatása okozta a hatalmas tűzvészt.

* Aki friss és egészséges akar lenni és nem akarja, hogy kemény legyen a széke, folyton fájjon a feje és bőre tele legyen mindenféle pattanással, az igyék hetenként egyszer-kétszer reggelizés előtt egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet.

Meazza csonttörése. Pár nappal ezelőtt jött a hír, hogy Meazza, az olasz válogatott csapat kiszámíthatatlanul veszélyes centere kulcsonttörést szenvedett. Öreg futball-rókiák nyomban kijelentették, hogy törés ide, törés oda, Meazza játszani fog azért Budapesten. Mára meg is érkezett a hír, hogy Meazzának nem törött el semmije, csak éppen megsebesült, Budapesten feltétlenül játszani fog a magyar válogatott ellen.

Befejezték a Simplon konferenciát. Bukarest. Saját tud. A nemzetközi Simplon-vasúti konferencia tegnap befejeződött. A delegátusok látogatást tesznek Színájába, Brassó környékére és Constancába.

Kanyaró Máramaroszigeten. Saját tud. A város területén több kanyarós megbetegedés történt. A főorvosi hivatal megtette az óvintézkedéseket.

A Láposy Zeneiskola zenekari próbái megkezdődnek, felkéretnek a tagok pontos megjelenésre.

Kincset találtak Brassó mellett. Brassó. Saját tud. Érdekes esemény tartja izgalomban a Brassó melletti Feketealom nevű község lakosságát. Egy páratlan leletről van szó, amire a véletlen vezetett és ami rendkívül értékes, régi pénzek egész tömegét hozta felszínre. A községben nemrég Rogoza Anna ápolónő régi házának átépítéséhez kezdtek a munkások. Ásás közben a földben egy hatalmas edényt találtak, amely színültig tele volt régi pénzekkel. A ritka lelethez jutott munkások az egész halom régi pénzt lefoglalták maguknak s a háztulajdonos ápolónőnek mindössze ötven darabot juttattak belőle. A munkások a régi pénzeket olcsó árért eladták. Feketealom ma tele van ezekkel a régi pénzekkel, amelyeknek nyilvánvalóan igen nagy az értékük, annál is inkább, mert a legtöbb Krisztus után 618-ból való. Az egyik oldalon kettős kereszt, a másikon farkas képe látható és eddig még meg nem állapított szövegű felírás van rajtuk. Akció indult, hogy a potomárért eladott pénzeket visszavásárolják és a múzeum számára megmentsék.

KÖVETKEZETESEN. A falusi atyafi megérkezik a kolozsvári pályaudvarra, amely előtt megszólítja egy sofőr:

— Parancsol taxit?

— Nem! — hangzik a kurta válasz.

Az atyafi megnézi Kolozsvár városát, aztán haza indul. Leszáll Marosvásárhelyen, ahonnan majd szekérral fogja útját folytatni faluja felé.

A pályaudvar előtt is megszólítja egy sofőr:

— Parancsol taxit?

Mire a földi mérgesen ráförmed:

— Megmondtam már Kolozsváron, hogy nem!

Ügyvédnőt választottak az ügyvédek kamarájának elnöki székébe. Párizsból jelentik: Laroche városában egy ügyvédnőt választottak meg kamarai elnöknek. Ez az első eset Franciaországban, hogy ügyvédnőt ilyen megtiszteltetés ért. Madame Pigret megválasztott kamarai elnök 1919 óta ügyvéd és jelenleg negyvennégy éves. Megválasztásának azért van különösebb érdekessége, mert Franciaországban a nőknek nincs szavazati joguk s természetesen az ügyvédnőknek sem. Ennek ellenére a francia női ügyvédek igen jelentős és rokonszenves szerepet játszanak a francia igazságszolgáltatásban és a francia ügyvédi kamarák már évek óta felvesznek női ügyvédeket tagjaik sorába.

Nagyváradi terményárak. (Október 14.) Búza 310—330, rozs 200, árpa 155—160, zab 130—150, tengeri 200, csöves 50—60, lucerna és lóhere 50—70, széna 40—50, szalma 20—25 lei. Disznó 18 lei (élősúly).

A Temesvári Tőzsde áral. (Október 13.) Búza 330, zab 160, árpa 155, korpá 110, liszt 5.40, tengeri 190 lei.

Zürichi zárlat. Párizs 20.21 háromnegyedeo, London 16.25, Newyork 35.5, Brüsszel 71.95, Milánó 27.18, Madrid 43.15, Amszterdam 208.10, Berlin 123.20, Bécs 72.60 (57), Prága 15.35, Varsó 58, Belgrád 700, Bukarest 308.

Hétfő délelőtt
11-kor matiné!

HEYMAN SZINKÓR.

Volt egyszer egy muzsikus . . .

Trude Berliner, M. Sörensen, Szöke Szakáll, Victor de Kova, és Verebes

FILMPALACE

Vasárnap, hétfő

Embervásár

Izgalmas és szép dráma!

Főszerepben:

Wallace Beery, Ricardo Cortez.

Két gyermeket mentett meg két derék rendőr a biztos haláltól. Ermihályfalva. Saját tud. Ritka lélekjelenlétről tett tanúságot a csütörtöki vásár napján Ermihályfalva két fiatal rendőre: Székelyhidya és Bojti. A napi szolgálatuk után mentek a község háza felé, amikor a postaépület előtt hirtelen támadt zajra megfordulva, rémes látványnak lettek tanúi. Az uttesten egy elragadt szekér két lova közeledett vágatva, a szekeren csupán két kis gyerek volt látható, akik keservesen, hangosan sirtak. Amikor a rendőrök megfordultak, abban a pillanatban kapott a lovak gyepelőjébe egy önfeláldozó névtelen, de ezt a heves iram félredobta, úgy hogy a csúszós talajon elvágódva, a sárban hempergett. A két rendőr ezt is látta, de pillanatnyi habozás nélkül ugrott Bojti az úttestre ki, úgy hogy a rohanó lovak ellen kétfelől támadjanak. A földön csúszó hajtószárat Székelyhidya elkapja, egy hatalmas rántással mérsékeli az iramot, a másik oldalon Bojti ragad a szárba biztos kézzel, a két ló, a szekérrel hatalmas ivben, de megfordul, aztán megáll, a két halálsápadt gyerekkel, leemelik a rendőrök, Székelyhidya megtöri a homlokát, megigazítja félrecsúszott sapkáját és folytatják útjukat. Az egész jelenet egy perc alatt folyt le. Kiderült, hogy a gyerekek Olasz Lajos, az érkeserői református lelkész gyermekei voltak. A két rendőr havi fizetése fejenként 1200 lei, amelyet legutoljára talán június hónapra kaptak meg. A község lelkesen ünnepelte az önfeláldozó rendőröket.

Az angol bírót. Az angol bírót jellemző ítéletet hozott az a londoni járásbíró, aki elé a rendőrök lopással vádoltan állították saját elzúllott fiát. A bírót, megdöbbenéséből magához térve, szabályosan megtartotta fiával szemben a tárgyalást, s súlyosan elítélte saját fiát. A ítélet után a bírót újból felállt és ismét ítéletet hirdetett, amelyben elítélte saját magát is súlyos pénzbüntetésre, azzal az indoklással, hogy ő, mint apa, nem járt el azzal a szigorral, amit minden apának tanusítania kell züllésre hajlamos fiával szemben. Ha ez az eset tényleg megtörtént, — pedig az angol lapok szerint megtörtént — akkor ez az ítélet valóban jellemző az angol bíróra.

X. PIUS pápa: «Ne akármit imádkozzatok a szentmise alatt, hanem imádkozzatok a misét.»

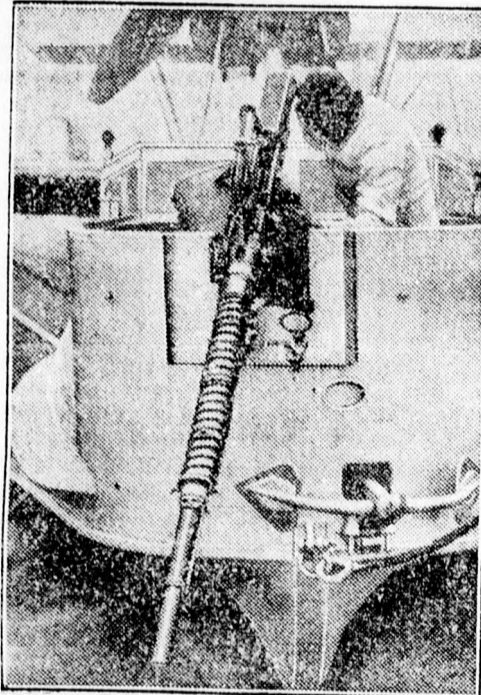
A vasárnapi misére menjünk

MISEFÜZETTEL

Megjelenik minden vasár- és ünnepnapon. Ára csak 2 lei. Kapható a templomok előtt és a kiadóhivatalban Budapest VII. Rákóczi-út 36. IV. em. 5. Előfizetési ár egész évre 150 lei. Pénzküldemények az «Erdélyi Lapok» kiadóhivatalába Oradea küldendők. Megrendeléseket csak közvetlen a budapesti kiadóhivatal intéz el.

* Hasszorulás, rossz emésztés, erős bomlási és erjedési folyamat a gyomor-bélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsavtúltengés a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata mellett visszafejlődnek. Számos orvos a Ferenc József vizet mindkét nembeli felnőtteknek és iskolás gyermekeknek kitünő sikerrel rendel.

Rablóvilág Ermihályfalván. Ermihályfalva. Saját tud. Kovács Sándor főbíró gyilkosai még nem kerültek meg, ugyancsak nem tudott eredményt elérni a nyomozás még a Pollák-féle betörésnél sem és most újabb vakmerő betörés hozta izgalomba a nagyközség lakosságát. Dr. Andrassy Ernő orvosnak, a Magyar Párt elnökének rendelőjébe törtek be a múlt éjszaka. Alkulccsal kinyitották az utcai kaput, az üvegveranda ablakait üvegágóval kivágták, majd ugyancsak alkulccsal felnyitották a rendelőszobát, amiből sok értékes tárgyat elvittek és a katolikus leányegylet 2700 leijét az egyik fiókból. Azt hiszik, hogy suhancok követték el a vakmerő betöréseket a ponyvairodalom hatása alatt. Az alcaponi betörői-gyilkos regények tömegét árulják a községben mindenfelé és mérgezik az ifjúságot az egész környéken.

„Leszerelés”

Az angol léghaderő óriási repülőgépeinek páncéltornya.

Az Antalffy tánciskolában felnőtteknek és babáknak új kolon kezdődik, valamint balett- és tornacsoportok. Beiratkozni egész nap lehet. Nagyvárad. Sas-passaige, Zöldfa-feljárát.

Ellopták a brassói álarcos rablókat. Brassóból jelentik: Megirtuk, hogy augusztus 22-ére virradóan hat álarcos bandita éjjel megtámadta és súlyosan megsebesítette Orendi Viktor vendéglőst, a feleségét és anyósát s a házat kirabolták. Közben elvesztettek egy álarcot is. A gyanúsítottak között volt Habip Hamid albán, a Farola vaslemezgyár portása. A rendőrség most elfogott egy Habipnak küldött levelet, amelyben a Orendi-féle rablásra s tehető brassói polgárok vagyoni helyzetére tartalmaz felvilágosításokat. Az albán letartóztatták, házában alkulccsokat, revolvert, álnévre kiállított utlevelet találtak. A levelek alapján Bukarestben hat férfit letartóztattak és Brassóba hozták, mert a levelekből kiderült, hogy Habip egy tizenhattagu banda feje. Szembesítették Habipot azokkal a kiszolgáló leányokkal a Gebauer Károly kereskedésében, akikről augusztus 18-án öt álarcot vásárolt. A leányok felismerték, mert szokatlan volt, hogy valaki nyáron farsangi álarcot vásároljon és jól megnézték a különös vevőt. Habipot meglepte a szembesítés, mert nem tudott arról, hogy egy álarcot elvesztettek. A nyomozás folyik a banda összes tagjainak kézrekerítésére.

SPORT

Ma avatják fel Ermihályfalván a Kolping új sportpályáját

Ermihályfalva. Saját tud. Nagy eseménye lesz Ermihályfalvának vasárnap, október hó 15-én, amikor a nagy áldozatok árán elkészült új sportpályát avatja fel a Kolping Legényegylet. A pálya Stubenberg gróf jóvoltából, jutányos áron jutott a Kolping birtokába és kitünő helyen fekszik. A felavató futballmérkőzésen a nagyváradi CFR s az Ermihályfalvai Kolping csapata mérkőzik meg. A mérkőzés délután 4 órakor kezdődik. Este vacsora. A Kolping zászlóavatóünnepsége, amelyre lázasan készülnek a mihályfalvai Kolping-fiúk, november havában fog lezajlani, igen nívós keretek között.

Elutasították a Nagyvárad Atlétikai Club óvását, mint alaptalan. A Szövetség ugyanis alaptalannak tartotta a NAC óvási indokait. Ha egy csapatból a három legjobb játékos az ország színeit küzd, az még nem kifogás. Attól még egészen nyugodtan kiállhat bajnoki mérkőzésre. El is vesztheti a mérkőzést. Mit érdekli az a bukaresti urakat. Nem akar kiállani?... gondoskodik róla a szövetség, hogy kényszerítse. Vannak eszközei! Nem a legsportszerűbb, jót sem tesznek a sportnak, de eszközök. Ilyen mintaszerű irányítás mellett minden bizonyítást hatalmas lendületet vesz a romániai futballsport és egy-két év múlva túlhaladja a középeurópai névót is. Csak egy kis türelem, uraim: dribli és kavarási tekintetében már ugyanis első helyen áll...

A svájciak máris tiltakoznak Barátky játéka miatt. Svájcban hatalmas érdeklődéssel várják az október 29-iki Svájci-Románia világbajnoki selejtező mérkőzést. Élénken tárgyalják Barátky esetleges szereplését a román csapatban és már is elhatározták, hogy bejelentik tiltakozásukat szereplése miatt az október 21-iki budapesti gyűlésen, amelyet ennek a kérdésnek a rendezésére hívtak össze és amelyen a cseh Pelikán lesz a döntőbíró.

Olaszország visszalép a Középeurópai Kupától. Párizsból jelentik: A „L'Auto” híradása szerint Olaszország az október 22-iki budapesti kupakongresszuson bejelenté, hogy csapatait többé nem szerepelteti a középeurópai kupában. A francia lap magyarázatul híradásához azt a megjegyzést fűzi, hogy az olasz szövetség és a kupabizottság között olyan ellentétek vannak, amelyeket alig lehet megszüntetni. A lap szerint Olaszország helyét valószínűleg Franciaország fogja elfoglalni.

Nagyvárad vasárnapi sportprogramja. Délelőtt fél 11-kor a Rhédey-kerti pályán: Viktoria (Margitta)—Kolping. 5 és 10 leies helyárok. A Károly-pályán: PTT—Kinizsi. — Délután 4 órai kezdettel Unirea-Tricolor (Bukarest)—NAC, nemzeti bajnoki mérkőzés. Nagy érdeklődéssel várják a NAC komplett csapatának a játékát.

Kazinczy Irén

„Gré” arc- és szépségápoló szalonja, strada Arbora Verde (Zöldfa-ucca) 8. I. emelet jobbról 1. ajtó a Modern Színház feljőrájánál.

Speciális módszer szerint arcápolás, különböző pakolásokkal. Mindennemű szépséghibák eltüntetése, szeplők, miteszerek, pattanások ujszerű eljárással való megszüntetése, helyi és általános fogyómassázs, esti kikészítés, bőrápoló arcvíz, olaj, puderek és krémek. Hámlasztás, olcsó bérlet-rendszer. Tanítványok kiképzése. Rende lési idő 10—1-ig és d. u. 4—8-ig.

Kialudt fáklya három diófa alatt...

Zarándokút Kemény Zsigmond pusztakamarási sirjához

Írta: Kiss Jenő

„A fáklya másnak szolgál,
magát emésztí meg“.

Néhány kilométerre Mőcstől fekszik Pusztakamarás, a történelmi nevezetességű Kemény-család ősi fészke. Ez a szépfekvésű, kis mezősegi falu művelődés- és irodalomtörténeti szempontból, valamint tisztán nemzeti szempontból is, egyike a legnevezetesebb és legkegyeltesebb helyeknek: itt betegeskedett, itt halt meg és itt van eltemetve br. Kemény Zsigmond, a „magyar hírlapírás fejedelme“, a legnagyobb erdélyi regényíró, aki a magyar regényt európai színvonalra emelte.

Lelki kényszernek tesszünk eleget, amikor fölkerekedünk, hogy meglátogassuk Erdélynek ezt a megszentelt földdarabját. Szép, enyhe, őszi napfénytől beárnyozott délutánon érkezünk a faluba. Kérdezősködésünkre megmutatják a kastélyhoz vezető utat. Hatalmas, sűrűn benőtt kert mellett, évszázados fák árnyékában emelkedik a kastély, ez a pompás, masszív, kőtornyos épület, amelyet csak nemrég, alig néhány évtizeddel ezelőtt építtették a család a megviselt s a már erősen omladozó ősi rezidencia helyébe. A kertre néző, tágas, tömör kőoszlopokon nyugvó ámbitúson ma is ott látható a régi épület néhány érdekesebb kődarabja: stilizált, vésett díszítések, Kemény-cimeres terméskő-lapok, faragott ablakpárkányok.

Bejelentjük magunkat. Br. Kemény Anna, a birtok jelenlegi tulajdonosnője elénk jön s miután elöadjuk jövetelünk célját, készségesen és örömmel áll rendelkezésünkre. Először is a kastélyban található emlékeket kívánja megmutatni, a sir távolabb fekszik, a falu túlsó szélén, oda majd külön kíséreléssel fogunk ellátogatni.

Arckép, amelyet Barabás Miklós festett s a könyvtár töredéke.

Főúrián bútorozott szobába vezet. A falon köröskörül eredeti, nagyértékű festmények, a család elhalt tagjainak arcképei. Az egyikken mingyárt felismerjük Kemény Zsigmond nemes, szellemi és szeretettől meleg vonásait. A magas homlokot, a jellegzetes Kossuthszakállt, a kissé aláárkolt, magasról néző szemet, amelyben a férfias öntudat mellett ott borong egy szemernyi melankólia is. Ezt a képet br. Kemény Jánosnak, az író öccsének felkérésére Barabás Miklós festette s egyike a mester legérettebb alkotásainak. A színek a legszebb harmóniában dominálják a vásznat.

Trisztán

Az emlékek, mint álmódó hajók
a messzeségbe lassan elsuhannak,
eltűnnek, hogyha rosszak s hogyha jók
s nyomokban hosszú sóhajok maradnak.

Mi parton állunk, árva sziklaparton,
alant a tenger árja hömpölyög,
arcunkba lát sok hajnal, dél meg alkony,
egybehaló, örök hullámkörök.

Mi állunk ott a végtelenbe tűzve,
s a mozdulatlan szirt velünk forog,
értelmünk szörnyű titkokat betűzne,
de lám, a lélek félve tántorog.

Bús hallgatással nézünk még a messzi
hajókra, mert a tűnésük örök,
nincs erőnk semmit, semmit ujrakezdeni
s a meglevőhöz úgy leránt a rög.

Hátratekintünk: nincs sehose korlát,
gomolyg a tenger égbe s kőbe forrva,
várunk hívón mi hófehér vitorlát...

És feltűnik a fekete vitorla.

Göbi László

az arc élő és kifejező. Ez a legjobb Kemény-arckép.

Egy szobával odább három szekrényben van elhelyezve az író könyvtárának kisebb töredéke. Kemény nem ügyelt a könyveire s így a könyvtára nagyrészt elkallódott. Mindössze ez az ezer és egynéhány könyv volt az, amit a család később össze tudott szedni az író harátaiktól és különböző ismerőseitől. De ha végigpillantunk az itt található kötetek címein, ezek, így leredukált számban is, teljes mértékben igazolják Keményt, a nagyszerű történelmi regények alkotóját. A polcok legnagyobb részét történelmi munkák töltik ki és speciálisan Magyarország történelmével foglalkozó művek. Kemény, aki évekig tartó tanulmányokat végzett egy-egy regénye megírásához, — de aki viszont aztán hűbb és tisztább rajzot adott a felelevenített korról, mint maga a történetíró, — inspirációját s adatainak lényeges részét éppen ezekből a művekből merithette...

A könyvtár kisebb és kevésbé lényeges felét különféle német, latin és spanyol írással alkotják. Mint dokumentumok jelentéktelenek, de mint emlék mindegyik egy-egy láncszem, amely a késői nemzedéket a nagy íróhoz köti...

A „Magyar Polgár“ nekrológja.

Most érdekes dolgot mutat nekünk Kemény Anna bárónő: a *Magyar Polgár* című kolozsvári politikai napilapnak bekeretezett első oldalát, amely Kemény Zsigmond halálával foglalkozik. A lap 1875. december 25-ről (szombaton) van keltezve és vezetőhelyen közli a rövid, de annál megrázóbb nekrológot, amit K. Papp Miklós írt. Ezt a bekeretezett és üveggel fedett lappeldányt Gyöngyössy M. Aurélia mariánumi igazgatónő küldötte Kemény Annának abból az alkalomból, hogy a mult iskolai évben végzett mariánumi növendékek néhány tanár vezetésével meglátogatták Kemény Zsigmond sírját... Az újságciikk, amelyet teljes egészében közlünk, magában foglalja a család gyászjelentését is, miáltal még nagyobb érdeklődésre tarthat számot:

„Kolozsvár, december 24.

Br. KEMÉNY ZSIGMOND
meghalt!

A magyar irodalmat és hazánkat a Toldy Ferenc halála után érzékenyebb csapás alig érthette a br. Kemény Zsigmond halálánál.

Egy fényes lángelmét, egy törhetetlen hűségű fiát s egy nagytekintélyű államférfiut veszített el benne hazánk!

Mekkora veszteség egy emberben!

Evek óta pusztult és fogyott e lángelme. Az emésztő kór sem bírta egyszerre kioltani. Nemcsak a br. Kemény család tartozik a keservesek közé: az egész nemzet az, ez a gyász mindnyájunké.

A családi gyászjelentés így hangzik:

Magyar-gerő-monostori báró Kemény János, a saját, testvére magyar-gerő-monostori báró Kemény Ágnes, valamint közelebbi

Ezen valódi

special szegedi édes nemes paprika

kizárólagos eladása, amelynek
tartalmas próbacsomagja

Aszódinál 8.— lei.
Sas-palota

s távolabbi rokonok nevében szomorúan
tudatja, hogy szeretett testvére, az illetők-
nek rokona

Magyar-gerő-monostori
Báró Kemény Zsigmond

a Magyar Tud. Akadémia tiszteletbeli tagja
s igazgató-tanácsosa, a Kisfaludy-társaság
rendes tagja s volt elnöke, kiváló állam-
férfiú, lángelméjű író, a haza egyik leg-
jobb fia, élete 59-ik évében, folyó hó 22-én,
hosszas szenvedés után Pusztakamaráson
meghalt.

Hült tetemei folyó hó 24-én fogtak —
egész csendben — nyugalomra helyezetténi.
Pusztakamarás, 1875. decz. 23.

Ameddig a magyar irodalom élni fog,
élni fog az ő neve is.

Munkássága, kitartása, hazaszeretete
példa legyen a jelen nemzedéknek!

A sírnál.

Az uradalmi kertész vezetésével megyünk megtekinteni a sirt. Zeg-zugos ösvényeken, szikkadt falusi utcákon vágunk keresztül. Domboldalon fekszik a sír, a falu túlsó végén. Széles, daraszolt ösvény visz fel hozzá, terhes gyümölcsfák között. A domb félköralakú, sima terület. A szelét gondozott klárisbokrok szegélyezik, a kereten belül pedig, arányosan elosztva évszázados három ágas-bogas diófa hullatja leveleit. A törzsük repedezett, itt-ott odvasodó. Néhány centiméterre a föld felett három-négy ágra bomlanak s mindegyik ág, mint külön törzs éli hosszúra nyúlt életét. Olyan benyomást keltenek az emberben, mint ha annak a három sírhantnak volnának a hallgatag őrei, amelyek alattuk domborulnak.

Ahogy megállunk, szemben a sírokkal, a márványkövekről megkopottan aranylanak felénk a betűk. A jobbszélső sír a Kemény Zsigmondé, a balszélső öccséé, Jánosé, a középső az édesanyjuké, Csóka Rozáliáé. Míg a két testvér sírelméke szürke márvány, az édesanyjáé egyszerű puha kő. A felírás is egyszerű rajta, de így, puritánon is a lélekbe markol. Ennyi: *Anyám sírja*. Sokáig és megilletődve tétovázunk Kemény Zsigmond sírdombja előtt. Egy lángeszű ember csontja porlad itt, egy koponya, amely remekművet álmodott. Fényes irodalomtörténeti fejezet

*) 61 éves korában halt el. Itt látszik, tévedtek a gyászjelentés fogalmazói.)

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZÁLLÓ

Budapest IV. Egyetem-utca 5. (A Belváros központjában).

100 modern, kényelmes szoba. Lifttek. Hideg-meleg tolvóvíz. Központi fűtés. Az étterem és kávéházban minden este szalonzene.

Az Erzsébet-pincében egypincér rendszer. — Menü: 1.60 P.

S Z A B Ó I M R E

tulajdonos.

KÖZGAZDASÁG

A román-görög kompenzációs megegyezés alkalmazására irányuló határozatok

Bukarestből jelentik: A kereskedelmi- és ipari minisztérium, valamint a román Nemzeti Bank most tette közzé a román-görög kompenzációs megállapodás alkalmazására vonatkozó határozmányokat, amelynek főbb intézkedései a következők: A Görögországba kivitt román áruk ellenértékét 60%-ig devizában kell kifizetni, 40%-ig pedig a görög Nemzeti Bank kompenzációs bonjával fedezik. A gabonakiviteltre a fizetést 80% devizában és 20% kompenzációsbonban állapították meg. A Romániába bevitt görög áruk ellenértékét ezzel szemben teljes egészében kompenzációs bonokkal egyenlítik ki. Ezek a fizetési felté-

telek úgy az ezévi július 20-ka óta lebonyolított üzletekre, mint az 1934 március 1-ig megkötendő üzletekre érvényesek. Görög áruk bevételére újabb engedélyt csak a román Nemzeti Bank engedélyével lehet kiadni. Az erre irányuló kérvényeket a bevendő áruk „proforma-számláival”, valamint a megfelelő kompenzációs bonokkal kell ellátni. A minisztérium a görög áruk behozatalára az engedélyt csak abban az esetben adja ki, ha a Nemzeti Bank hozzájárult a kompenzációs üzlethez, de akkor is csak a fizetési szolgáltató kompenzációs bonok ellenértéke erejéig.

A közgazdaság apró hírei

(Bukarest.) Közgazdasági körökben híre jár, hogy a selyem- és selyemáruvárok rövidesen kartellbe lépnek.

(Newyork.) Az Unió egész területére kiterjedő működési körrel „Buy Now!” (Most vásároljatok!) elnevezés alatt új szervezet létesült, amelynek feladata a munkástömegek fogyasztó és vásárlóképességének fokozása.

(Berlin.) A „Deutsche Union Bank” 1932. évi mérlege 41 millió 900 ezer márka veszteséggel zárul. A nagy veszteséget a Kreuger & Toll cég csődjére vezetik vissza.

(Bukarest.) Lugosian római meghatalmazott miniszter az olasz kormány előtt annak az óhajának adott kifejezést, hogy az ideiglenes román-olasz kereskedelmi egyezmény november 1-én lejárt hatályát további három hónappal hosszabbítsák meg. A kereskedelmi egyezmény tárgyalását emiatt elhalasztották.

(Párizs.) F. évi március 1-étől szeptember 30-ig Franciaországban a munkanélküliség mintegy 32 százalékkal csökkent. A munkanélküliek száma 332 ezerről 226 ezerre esett.

(Bukarest.) Csütörtökön folyt le a Kereskedelmi és Iparkamarák elnökeinek közös értekezlete, amely az ország összes kamaráinak őszi kongresszusát készítette elő. Az értekezlet főtárgyai a kontingens-rendszer, továbbá a mezőgazdasági és ipari termények árai közötti összhang helyreállítása volt.

(Bukarest.) A pénzügyminiszter táviratilag rendeletet küldött az összes pénzügyigazgatóságoknak, hogy az 1914. esztendő előtt kibocsátott italmérési engedélyeket vonják be, mert ezeket érvénytelennek minősíti.

(Bukarest.) Románia kereskedelmi mérlege az első nyolc hónapban 1 milliárd 226 millió lejfel aktív.

(Prága.) Novemberben ül össze a kisanant gazdasági konferenciája. A konferencia tárgysorozatát a csehszlovák kormány dolgozza ki.

(Bukarest.) A román kormány képviselőiben E. Marian e héten Budapestre utazik a román-magyar kereskedelmi egyezmény végleges perfektuálása végett.

(Bukarest.) A nemzetközi vasutügyi konferencián a belga és a lengyel delegátusok javaslatot terjesztettek elő egy új keleti expressz beállítására, amely Brüsszelt Bukaresttel Berlinen és Lengyelországon át kötne össze, oly módon, hogy az új expresszvonat végállomása Constanza lenne, ahol közvetlen hajóösszeköttetést tartana keletre. A nemzetközi forgalomra nagy jelentőségű javaslat fölött most tárgyal a kongresszus.

(Bukarest.) A legfőbb deviza- és bevétel ellenőrző bizottság hírdelményben közli, hogy ásványolajtermékeket sem új árbevétel ellenében, sem pedig régebben bevitt áruk ellenértéke fejében kompenzációs úton kivinni nem lehet.

(Bukarest.) Az ország egész területének árvizonyait feltáró index szerint az 1916-os indexszámokhoz viszonyítva a megélhetés általában 32-20-szor drágább. Csökkenő tendenciát mutat a kenyér, a tej, a vaj, a burgonya és a cukor ára, lassu emelkedés mutatkozik a tűzifa- és benzináraknál.

(Budapest.) A magyar kereskedelmi minisztérium egy nemzetközi egyezmény alapján törvényjavaslatot készített a legkisebb munkabérek megállapításáról. A tervezet lényege az, hogy ha a kormány valamely iparágban szükségesnek látja a minimális munkabérek megállapítását, annak keresztülvételére bérmegállapító bizottságot szervez. Bár a javaslat ellen a legtöbb ipari érdekképviselet állást foglalt — az már valószínűleg a legközelebbi időben a törvényhozás elé kerül, — annál is inkább, mert a kormányt a genfi megegyezés ígéretéhez köti.

PRÓBALION ASZÓDI NYOLC FELE
ZAMATI PÖRÖKTIVET VÁSÁROLNI, MELY IZRE
UTANÓZTATILAN, VIZÁRÓL GOS EGIEDÜL
ELADÁS SASPOTABAN 11KG. 30-35-40-50LEI

Tőzsdei deviza- és valuta-árfolyamok. (Bukarest, október 14. Devizák: Párizs 6.59—6.58 fél, London 531—521, Newyork 121—111, Milánó 8.97—8.85, Zürich 32.93—32.60, Brüsszel 23.60—23.45, Berlin 41—40, Amszterdam 68.35—67.85. Valuták (effekt.): Francia fr. 6.60—6.90, svájci frank 32.55—33.40, belga frank 23.50—23.80, fontsterling 520—530, olasz lira 8.80—9.25, török lira 78—81, dollár 110—120, birodalmi márka 39.80—41.50, holland forint 67—69, cseh korona 4.95—5, pengő 23—24, osztrák silling 20—22, zloty 18.80—19.50, dinár 2.20—2.50, drachma 1—1.10, léva 1.50—1.20.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavankin: 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 80 lei. Állástkeresőknek 93 százalék kedvezmény.

Különléle.

Iskolabáráro gyermek vagy diák ellátásra felvételi, cím: Alex Rossó 2. (volt Károly-utca) Velenecén.

A Kat. Kőr házfelügyelője Nagyvárad, vállalkozó tagyulást, ugyanott hordósrótok is kaphatók.

Páska Lola közölje lakhelyét Hrízevszky Allinnával Somcuta-Mare címre.

Középkorú nő házvezetőnek vagy gyermek mellé ajánkozik, vidékre is. Cím: Nagyvárad, Lukács György-u. 43.

Házmesteri állást keres idősebb házaspár, Széles-utca 22. Kiss Benjámin.

Lakás

Kétszobás udvari lakás kiadó, Nagyvárad, Kapucinus u. 7.

Központban különbejáratu, elegáns, butorozott szoba kiadó. Phönix-trafik. Szilágyi Dezső-u. 6.

Egy szoba, előszoba, mellékhelyiségekkel álló lakás nov. 1-re kiadó. Viz a konyhában van. Oradea, Jókai Mór u. 26.

Egy jókarban levő harisnyakötőgép jutányos áron eladó. Érdeklődni Sajtóhölgybizottság Hunedoara-zárda címen lehet.

Kérem higyeje el! Egészen más alakja lesz! mintha nem is a saját tükröképét látná, olyan nagy lesz a különbség, ha

Kovács Sándorné specialistánál

(Nílgoz-telep, Nagyvárad) a mai divatnak megfelelő, modern fűzőt rendel és azt rendszeresen visli. Ruhát gyönyörűen fognak érvényesülni elegáns tartásu természet. Vidékieknek gyors és jó kiszolgálás.

Kincsestár

Minden tárgyról mindenkinek.

I. sorozat:

Szinyei József: A magyar nyelv.
Weis István: A magyar falu.
Sik Sándor: A cserkészlet.
Genthon István: Budapest multja és művészete.

Lukács Károly: A Balaton.
Fitz József: A könyv története.
Babits Mihály: Dante.
Schenk Jakab: A madarak.
Steiner Lajos: Az időjárás.
Mosonyi János: Idegrendszerünk.
Burger Károly: Az egészséges nő.
Szöllőssy Lajos: A táplálkozás.

A könyvek ára igen szép kartonkötésben darabonként 25 lei, egész vászonkötésben 40 lei.

Egy teljes sorozat megrendelése esetén portómentesség.

ERDÉLYI LAPOK KÖNYVOSZTALYA.